

3.1.6. Ægteskabslovgivningens regler om vederlagskrav, om kompensationskrav efter "urimeligt-ringe-reglen" og om skævdeling

Når en ægtefælle under ægteskabet oparbejder en pensionsret, der kan udtages forlods på et separations- eller skilsmissskifte, kan den anden ægtefælle i visse tilfælde have et krav, fordi der er anvendt fællesejemidler til at etablere ordningen, eller fordi den anden ægtefælle ellers ved separationen eller skilsmissen vil blive stillet urimeligt ringe.

Efter ordlyden i retsvirkningslovens § 23, stk. 2, kan enhver forbedring af personlige rettigheder med fællesejemidler udløse vederlagskrav, men retspraksis og teori har fortolket bestemmelsen indskrænkende. Vederlagskrav er således afvist ved rimelige pensionsindbetalinger, hvorimod indbetalinger i form af større engangsindskud på private livrenter har givet anledning til vederlagskrav.

Hvis en pensionsordning, der skulle indgå i ligedelingen, er blevet ændret til en ordning, der ikke skal deles, antages det at kunne give anledning til vederlagskrav.

Hvis den ene af ægtefællerne har pensionsrettigheder, som ikke indgår i bodelingen, har den anden ægtefælle mulighed for i medfør af ægteskabslovens § 56 at opnå en vis kompensation. Betingelsen er, at ægtefællernes formueforhold, ægteskabets varighed og omstændighederne i øvrigt i særlig grad taler derfor, og beløbet skal ydes for at sikre, at ægtefællen uden pensionsrettigheder ikke stilles urimeligt ringe i økonomisk henseende efter separationen eller skilsmissen.

Der kan i medfør af fællesboskiftelovens § 69 a ske skævdeling af fællesboet i stedet for ligedeling, hvis ligedeling vil være åbenbart urimelig, navnlig hvor ægteskabet har været kortvarigt og uden økonomisk fællesskab af betydning. Skævdeling kommer næppe på tale, når ægteskabet har varet op mod 5 år eller mere.

3.1.7. Mulighederne for at aftale en anden behandling af pensionsrettigheder på skifte end lovens ordning

En pensionsordning kan gøres til særeje ved ægtepagt. Det kan gælde såvel privatpension som pension oprettet som led i ansættelsesforhold. I så fald indgår pensionen naturligvis ikke i ligedelingen af fællesboet ved separation og skilsmisse.

Når pensioner gøres til særeje, kan det gøres på forskellige måder. Ved skilsmisssæreje er pensionerne særeje ved separation og skilsmisse, men indgår i fællesboet ved ægtefællens død. Ved fuldstændigt særeje er pensionerne særeje både i tilfælde af separation og

skilsmisse og i tilfælde af ægtefællens død. Pensionen kan også gøres til delvis særeje, således at kun en brøkdel af pensionen er særeje. Særejebestemmelser kan tidsbegrænses, og de kan betinges af, at ægtefællerne dør i en bestemt rækkefølge. Det kan også bestemmes, at kun længstlevendes – hvem det end bliver – pensionsordninger er særeje. Indtægter af og surrogater for særeje er særeje, medmindre andet er bestemt. De forskellige begrænsede særejebestemmelser kan kombineres.

Ægtefæller kan undertiden ønske at indgå en forhåndsaftale om, at en given pensionsrettighed skal indgå i ligedeling ved separation og skilsmisse, selv om retstilstanden er, at den kan udtages forlods. Det er uafklaret i praksis, om sådanne aftaler er gyldige.

3.2. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser

Ægtefællepensionsudvalget har ved sine overvejelser taget udgangspunkt i de to nævnte grundmodeller omtalt i pkt. 1:2.2., som forfølger hvert sit modsatrettede hensyn.

Det familiepolitiske hensyn vedrører sikring af familiens enkelte medlemmers økonomiske tryghed og en lige værdsættelse af hus- og omsorgsarbejde med pengeindtjening. Dette hensyn indebærer, at pensionsrettigheder behandles på samme måde som "traditionel formue" og således et udgangspunkt om, at alle pensionsrettigheder skal indgå i ligedelingen mellem ægtefællerne. Heroverfor står det andet hensyn, som indebærer, at alle pensionsrettigheder udtages forlods. Der er tale om et pensionspolitisk synspunkt, som indebærer, at en pensionsberettiget ægtefælle skal beholde sin egen pension, fordi den er etableret med henblik på vedkommendes fortsatte forsørgelse, når lønindtægten falder væk. Pensionsformålet er knyttet nært til den pensionsberettigedes person og afpasset til vedkommendes forsørgelsesbehov.

Udvalget har været af den opfattelse, at begge hensyn er vægtige og har derfor set det som sin primære opgave at foretage en afvejning af de to hensyn.

Efter udvalgets opfattelse indebærer begge hensyn problemer. Ligedeling af alle pensionsrettigheder giver værdiansættelsesproblemer og vil føre til, at der på så godt som alle separations- og skilsmissskifter skal foretages værdiansættelser. Ligedeling vil ikke nødvendigvis indebære ligestilling i pensionsmæssig henseende, idet forskelle i ægtefællers erhvervsituation og alder har stor betydning. En forlodsudtagelse af egne pensionsrettigheder kan derimod medføre rimelighedsspørgsmål i forhold til anden opsparing, som på skifte skal ligeledes mellem ægtefæller samt rime-